

Motion till riksdagen 2007/08:Fi241

av **Lars Ohly m.fl. (v)**

System för jämställda löner

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ett statligt finansierat löneutjämningssystem för kommunsektorn.

2 Motivering

Vänsterpartiets politik syftar till att bryta med könsdiskriminerande strukturer i arbetslivet och skapa förutsättningar för både kvinnor och män att förvärvsarbeta på lika villkor och få lika betalt för likvärdigt arbete. Arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar för att arbeta mot könsdiskriminerande löneskillnader, men det är ett ofrånkomligt faktum att även politiken måste bli bättre på att ta ett övergripande ansvar för dessa frågor. Eftersom välfärdssektorn ägs och styrs av gemensamma medel har offentliga arbetsgivare dock särskilda krav på sig att vara en föregångare i jämställdhetsarbetet. Arbetsgivarna i offentlig verksamhet är förtroendevalda och det innebär att demokratis räckvidd där är större än i privat sektor. Därför vill vi inrätta ett löneutjämningssystem, en modell med viktade statsbidrag till kommuner och lands-ting som ekonomiskt stimulerar offentliga arbetsgivare som är framgångsrika i att systematiskt reducera osakliga löneskillnader mellan könen.

3 Ojämligheten på arbetsmarknaden

I fördelningen av det betalda och det obetalda arbetet har kvinnor fortfarande det största ansvaret för omsorgsarbetet. Den här arbetsdelningen mellan könen samspelar med och leder till att arbetsmarknaden är könssegregerad. Precis som i samhället i stort är fördelningen av makt och status orättvis och

Fel! Okänt namn på

ojämlik mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden. Kvinnors arbete värderas lägre än mäns.

Arbetsgivarna har ett intresse av att hålla nere löner, av att skapa flexibilitet och minimera sitt arbetsgivaransvar genom att erbjuda deltidanställningar och olika former av otrygga visstidsanställningar. Det är ett tryck som läggs på samtliga löntagare på arbetsmarknaden, men styrkepositionerna inom löntagarkollektivet ser olika ut. Könsmaktsordningen gör att arbetsgivaren kan pressa kvinnor hårdare än män. Klassamhället gör att arbetsgivaren pressar LO-anställda hårdare än SACO-anställda. Den strukturella rasismen gör att arbetsgivaren kan pressa ner villkoren för utlandsfödda och deras barn hårdare än inrikesfödda och deras barn.

Inkomst- och löneklyftan tillsammans med de stora skillnaderna i anställningstrygghet mellan kvinnor och män är de tydligaste komponenterna i ojämlikheten på arbetsmarknaden. Sett till hela arbetsmarknaden tjänar kvinnor i genomsnitt 83 % av mäns löner, eller omvänt, har cirka 20 % lägre lön än män. Efter standardvägning – när hänsyn har tagits till att kvinnor och män har olika ålder, utbildning, arbetstid, och finns på olika sektorer och tillhör olika yrkesgrupper – minskar löneskillnaden till cirka 8 %.

4 Löneklyftan

För att få till stånd en förändring av de orättvisa lönerna är det viktigt att utgå från en analys som tar in samtliga aspekter av hur löneklyftan uppstår och upprätthålls. Dessvärre saknar regeringen insikt om och vilja att förändra de strukturella missförhållanden som upprätthåller ojämlikheter mellan könen. De fackliga ansträngningar som gjorts för att höja lägstalönerna och bekämpa kvinnors strukturellt lägre löneläge har kritiserats av regeringen. När genombrottet för kvinnors löner kom i lönerörelsen, då LO-förbunden enades om att kvinnodominerade avtalsområden kan kräva ett större utrymme än mansdominerade, gick högerregeringen ut och varnade för överhettning i ekonomin. Det är fullkomligt groteskt att på detta sätt hävda att lågavlönade kvinnor ska bära ansvaret för att dämpa inflationstrycket i ekonomin, samtidigt som inkomstklyftorna vidgas genom omfattande skattesänkningar för dem som redan har de största inkomsterna och förmögenheterna.

Vänsterpartiet menar, till skillnad från regeringen, att det faktum att kvinnors arbete avlönas sämre än mäns är ett systemfel som är invävt i samhällsekonomin, och att det systemfelet måste åtgärdas. För att komma tillrätta med problemet med att kvinnodominerade branscher i stor utsträckning är felavlönade är särskilda satsningar på LO-förbundens medlemmar i kvinnodominerade yrken helt nödvändiga. Det är därför glädjande att LO kunde enas om en sådan prioritering i avtalsrörelsen. Men det krävs också politiska insatser för att skapa ekonomiskt utrymme och incitament för arbetsgivarna att följa upp den centrala avtalsrörelsen med lokala satsningar som förstärker den fördelningsprofil mellan kvinnor och män som avtalsrörelsen gav. I kommuner och

landsting, där många lågt avlönade kvinnor arbetar, har politiker ett särskilt ansvar att skapa sådana förutsättningar.

5 Löneutjämningsystem för kommunsektorn

Vår gemensamt finansierade offentliga sektor är en grundbult i möjligheten att skapa ett jämställt samhälle. Vänsterpartiet vill stimulera lönejämlikhet i offentlig sektor och premiera kommuner och landsting som kan visa att de når resultat i arbetet med att utjämna könsrelaterade löneskillnader. Vänsterpartiet har därför avsatt pengar i budgetmotionen för 2008 för att inrätta ett statsbidrag som ska skapa incitament att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män, en modell som ekonomiskt stimulerar offentliga arbetsgivare som aktivt arbetar för och har framgång i att systematiskt reducera osakliga löneskillnader mellan könen.

Skillnaderna i löneinkomster mellan kvinnor och män beror, i kommunsektorn liksom i den privata sektorn, dels på lönediskriminering i jämställdhetslagens mening, dels på undervärdering av kvinnodominerade yrken. Vi menar att kommuner och landsting har ett särskilt ansvar som arbetsgivare med demokratisk förankring att avskaffa löneskillnaderna mellan kvinnor och män också utöver det som är tvingande enligt jämställdhetslagen. Inom ramen för befintlig budget har kommunsektorn möjlighet att omfördela pengar så att detta mål kan nås. Ambitionsnivån i arbetet med att utjämna löneklyftan är dessvärre mycket varierande. Vänsterpartiet föreslår därför en modell med viktade statsbidrag som ekonomiskt stimulerar offentliga arbetsgivare som aktivt arbetar för och har framgång i att systematiskt reducera osakliga löneskillnader mellan könen.

5.1 Statsbidragssystem

Under en fyraårsperiod vill vi avsätta 10 miljarder kronor i statens budget för detta ändamål. Vi utgår från att de totala utbetalningarna i systemet bör öka efter hand, varför vi har budgeterat för 2 miljarder kronor per år under två år, och 3 miljarder kronor per år under två år. Systemet ger alla kommuner extra statsbidrag, men gynnar de kommuner som har lyckats med att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Fördelningen av statsbidraget ska baseras på ett jämställdhetsindex som omfattar hela kommunsektorn och där skillnaden i genomsnittlig löneinkomst för samtliga kvinnor och män mellan 20 och 64 år utgör grunden. Skillnaden uttrycks som en procentkvot (kvinnors genomsnittslön/mäns genomsnittslön $\times$ 100). De kommuner som har ett index över 100 %, dvs. där skillnaden mellan kvinnors och mäns löner är mindre än i kommunsektorn i sin helhet, premieras. De kommuner som har större löneskillnader, dvs. ett sämre index, får mindre bidrag. Statsbidraget gynnar kommuner med små inkomstskillnader mellan kvinnor och män.

Fel! Okänt namn på

Denna modell lägger fokus på kommuners och landstings ansvar att höja kvinnors löner i förhållande till mäns. Utbetalningarna ur systemet ska inte ses som en kompensation för högre lönekostnader, utan som ett incitament för att bedriva det omfördelningsarbete som är nödvändigt för att åstadkomma jämställda löner i offentlig sektor. Det är upp till kommunerna själva att bestämma vilka verktyg som används för att höja kvinnors löner och på så sätt förbättra jämställdhetsindexet. Oavsett om en kommun eller ett landsting satsar allt krut på att höja de lägsta lönerna eller att utjämna löneskillnader mellan kvinnliga och manliga tjänstemän, eller någon annan modell, påverkas indexet positivt, vilket gör att utbetalningen ur systemet höjs. Utvecklingen i utbetalningar från systemet över tid skulle synliggöra kommunernas ansträngningar och resultat i arbetet för att skapa jämställda löner.

Regeringen bör återkomma med förslag på hur det löneutjämnningssystem som skisseras ovan ska utformas för att få maximal effekt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 3 oktober 2007

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Hans Linde (v)

Kent Persson (v)

Josefin Brink (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)